

Försäkringsföretag

Vägledning inom kundkännedom

Beslutad av Simpts styrgrupp i mars 2019

Innehållsförteckning

3 Vem är kund?.....	3
Vem är inte kund?.....	3
4.1 Bestämma riskprofil	4
4.5 Omständigheter som kan tyda på hög risk	4
5.1 Följderna av att tillräcklig kundkännedom inte kan uppnås.....	4
6.1 Affärsförbindelser	5
6.2 och 6.3 Transaktioner överstigande 15 000 euro och sambandstransaktioner	5
7 Åtgärder för kundkännedom beträffande försäkringstagare.....	5
7.1.2 Kontrollera identiteten på en försäkringstagare	6
7.1.4 Identifiering och kontroll av verklig huvudman	6
7.1.6 Åtgärder för att kontrollera person i politiskt utsatt ställning	6
7.2 Affärsförbindelsens syfte och art	6
7.3 Uppföljning av affärsförbindelser	7
9 Åtgärder utförda av utomstående (anknutna och fristående försäkringsförmedlare)	7
10.2.1 Åtgärder för att inhämta information avseende förmånstagare	8
Identifiering och kontroll av förmånstagare	8
Identifiering av verklig huvudman	8
Fortlöpande uppföljning	9
10.2.2 Åtgärder för att kontrollera person i politiskt utsatt ställning	9

Simpts vägledning tas fram av sju organisationer i finansbranschen och deras medlemmar. Den utgår från medlemmarnas behov av vägledning och är inte avsedd att vara heltäckande.

Vägledningen beskriver hur branschen tolkar och tillämpar penningtvättsregelverket i aktuella delar.

Vägledningen ersätter inte lagar, föreskrifter och andra rättskällor. Dessa måste alltid beaktas och tillämpas i förekommande fall.

Det finns inte någon skyldighet att använda vägledningen. Den som använder vägledningen måste alltid göra bedömningen om vägledningen är tillämplig i det enskilda fallet.

Denna del av vägledningen har tagits fram av medlemmar hos Svensk Försäkring. Avsnittet om åtgärder utförda av utomstående har tagits fram i samarbete med medlemmar hos Svenska försäkringsförmedlares förening (SFM). Vissa andra frågor som försäkringsföretagen också är berörda av – frågor om att avsluta affärsförbindelser, verklig huvudman och personer i politiskt utsatt ställning, PEP – finns i en separat, branschgemensam, del av vägledningen.

Vägledningen ska läsas tillsammans med och kompletterar den grundläggande vägledningen inom kundkännedom. Den grundläggande vägledningen omfattar bl.a. en beskrivning av åtgärder vid låg, normal eller hög risk och tillämpas av försäkringsföretagen när relevant. Rubriknumreringen motsvarar numreringen i den grundläggande vägledningen.

I denna del av vägledningen hänvisas till lagen (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism (penningtvättslagen) och Finansinspektionens föreskrifter (2017:11) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism (penningtvättsföreskrifterna).

3 Vem är kund?

Försäkringstagaren är försäkringsföretagets kund och därmed den som ska vara föremål för åtgärder för kundkännedom (se prop. 2016/17:173 s. 282 och vidare avsnitt 7 i denna vägledning).

Vem är inte kund?

Den försäkrade och förmånstagaren är inte kunder till försäkringsföretaget eftersom de, i dessa roller, inte har trätt i avtalsförbindelse med försäkringsföretaget. Men är den försäkrade också försäkringstagare, är denne givetvis kund i den egenskapen. Däremot ska vissa åtgärder för att uppnå kundkännedom utföras på förmånstagaren i egenskap av mottagare av utbetalning från försäkring (se vidare avsnitt 10.2.1).

Premiebetalaren är inte kund till försäkringsföretaget. Men är premiebetalaren också försäkringstagare, är denne givetvis kund i den egenskapen.

Eftersom det ur ett penningtvättsperspektiv är relevant att förstå medlens ursprung även i de fall där medlen kommer från annan än kunden kan frågor om premiebetalaren och inbetalningarna emellertid vara nödvändiga. Kännedomen om premiebetalaren bör då anses vara en del av de kundkännedom-åtgärder som ska vidtas i relation till kunden och affärsförbindelsen med denne. I enlighet med det riskbaserade synsättet kan dessa kontroller behöva ske i mer eller mindre begränsad omfattning beroende på produkt och andra relevanta omständigheter.

4.1 Bestämna riskprofil

Produktens utformning har stor betydelse för riskbedömningen, vilket bland annat beror på att produkterna skiljer sig åt vad gäller t.ex. begränsningar. En större flexibilitet kan leda till en ökad risk för penningtvätt och finansiering av terrorism. Kapitalförsäkring är ett exempel där det finns produkt-drivande riskfaktorer, såsom möjligheten till återköp, som kan göra produkten mer attraktiv för penningtvätt eller finansiering av terrorism. I de fallen kan det bli aktuellt att klassificera kunden med en högre risk än för en produkt med lägre flexibilitet, som t.ex. en pensionsförsäkring, således t.ex. som en normalriskkund. För en beskrivning av produkterna och tjänsterna ur ett riskperspektiv hänvisas i övrigt till Simpts vägledning inom allmän riskbedömning.

För t.ex. pensionsförsäkringar, riskförsäkringar eller livförsäkringar med låg premie, dvs. produkter som bedöms utgöra lägre risk för penningtvätt eller finansiering av terrorism, bedöms det som *utgångspunkt* vara tillräckligt att tillgodoräkna sig en relevant och tillförlitlig allmän riskbedömning vid bestämmandet av kundens riskprofil, dvs. vid riskklassificeringen av enskilda kundrelationer (jfr prop. 2016/17:173 s. 260).

Vissa riskförhöjande faktorer, t.ex. om kunden är person i politiskt utsatt ställning, PEP, bosatt i utlandet (framför allt i ett högriskredjeland) eller har en komplex ägarstruktur, kan dock innebära att kundens riskprofil efter en sammanvägning av produktens låga risk och de riskförhöjande parametrarna resulterar i att kundens riskprofil höjs till normal eller i undantagsfall hög.

4.5 Omständigheter som kan tyda på hög risk

Följande kundfaktorer kan bidra till en förhöjd riskprofil.

- Om försäkringstagaren är en juridisk person vars ägarstruktur försvårar möjligheten att identifiera den verkliga huvudmannen.
- Om försäkringstagaren eller dennes verkliga huvudman är PEP.
- Om försäkringstagaren inte kan uppge ett förståeligt syfte med affärsförbindelsen.
- Om försäkringsavtalet inte matchar försäkringstagarens ekonomiska situation.
- Om försäkringstagaren är verksam eller har en sysselsättning inom t.ex. en bransch eller ett företag som är särskilt utsatt för omfattande kontanthantering eller förhöjd exponering mot korruption.
- Om försäkringstagaren är etablerad i ett högriskredjeland.
- Vid misstänkt bulvanförhållande.
- Om försäkringstagaren är företag med dolda ägare och/eller innehavaraktier.

5.1 Följderna av att tillräcklig kundkännedom inte kan uppnås

Enligt penningtvättslagen får en affärsförbindelse inte etableras i de fall tillräcklig kundkännedom inte kan uppnås. Att inte ingå en affärsförbindelse, d.v.s. att neka en person att teckna en försäkring, har i försäkringsrättslig lagstiftning vissa motsättningar i förhållande till vad penningtvättslagstiftningen kräver.

I korthet innebär kraven på kontraheringsplikt i försäkringsavtalslagen att försäkringsföretaget inte kan neka någon en försäkring när företaget har fått de uppgifter som behövs, om det inte finns *särskilda skäl* för vägran. Försäkringsföretaget behöver således inte ta ställning till kundens ansökan förrän det har fått de uppgifter som behövs för att bedöma risken.

Kundens individuella omständigheter kan åberopas som särskilda skäl för vägran. Det kan exempelvis röra sig om omständigheter som tyder på att kunden har gjort sig skyldig till brott som har särskild betydelse från försäkringssynpunkt t.ex. bedrägeribrott. Vägran att lämna uppgifter i enlighet med penningtvättslagen torde också falla in under särskilda skäl för vägran.

Inte heller får en redan ingången affärsförbindelse upprätthållas i de fall tillräcklig kundkännedom inte kan uppnås och verksamhetsutövaren inte kan hantera risken som kan förknippas med kundrelationen samt därmed inte kan övervaka och bedöma kundens aktiviteter och transaktioner. Med tanke på att många av branschens produkter har en låg inneboende risk, att försäkringsföretaget kan vidta vissa egna kontroller och att förmånstagare kontrolleras före utbetalning, görs bedömningen att ett försäkringsföretag enbart i undantagsfall kommer att hamna i en situation där risken förknippad med kunden inte längre kan hanteras. En sådan situation skulle t.ex. kunna vara om kundens beteende eller användning av försäkringsföretagets produkter förändras eller avviker från vad som förväntats och försäkringsföretaget inte kan förstå det avvikande beteendet.

I de undantagsfall där en affärsförbindelse är sådan att risken med kunden inte kan hanteras ska affärsförbindelsen avslutas.

6.1 Affärsförbindelser

När ett försäkringsavtal ingås mellan ett försäkringsföretag och en försäkringstagare uppstår en affärsförbindelse, eftersom det är fråga om en förbindelse som normalt sett förväntas ha en viss varaktighet. Kundkännedomsåtgärder ska därför vidtas avseende kunden.

En ny affärsförbindelse uppstår vid nyteckning av försäkring men även vid inflyttar och överlåtelser av försäkringar om försäkringstagaren inte är kund till försäkringsföretaget sedan tidigare.

6.2 och 6.3 Transaktioner överstigande 15 000 euro och sambandstransaktioner

Enstaka transaktioner eller sambandstransaktioner bedöms inte förekomma för försäkringsföretagen. Det torde alltid vara fråga om förmögenhetsöverföringar antingen till eller från en kund inom ramen för affärsförbindelsen med denne eller till en förmånstagare där penningtvättslagens särskilda bestämmelser om åtgärder för kundkännedom blir tillämpliga.

7 Åtgärder för kundkännedom beträffande försäkringstagare

För produkter med låg risk, t.ex. pensionsförsäkringar, bör det som utgångspunkt vara tillräckligt att vidta förenklade åtgärder enligt 3 kap. 9 och 10 §§ penningtvättsföreskrifterna. Förenklade åtgärder innebär att kontroller enligt 3 kap. 8 § samt 10–13 §§ penningtvättslagen, t.ex. kontroll av verklig huvudman, kan genomföras i begränsad omfattning. I vissa fall kan det dock finnas produktdrivna riskfaktorer, t.ex. i en kapitalförsäkring, som gör att förenklade åtgärder inte är tillräckliga.

Tjänsterna och produkterna är dock endast en del i det som påverkar omfattningen av de åtgärder som ska vidtas. Det kan också förekomma t.ex. kundrelaterade riskhöjande faktorer (t.ex. att kunden eller kundens verkliga huvudman är en PEP), vilket medför att förenklade åtgärder inte är tillräckliga utan att ytterligare åtgärder måste vidtas för att uppnå kundkännedom.

7.1.2 Kontrollera identiteten på en försäkringstagare

Försäkringstagarens identitet ska kontrolleras. I penningtvättssammanhang är identifiering och kontroll av identiteten på distans en omständighet som kan innebära högre risk för penningtvätt och finansiering av terrorism. Distansfaktorn bedöms dock, efter en sammanvägd bedömning av såväl försäkringstagaren som de försäkringsprodukter som förekommer, sällan innebära att det finns skäl att vidta mer än förenklade åtgärder enligt 3 kap. 9 och 10 §§ penningtvättsföreskrifterna.

7.1.4 Identifiering och kontroll av verklig huvudman

Många av de produkter som livförsäkringsföretagen tillhandahåller bedöms som utgångspunkt utgöra låg risk för penningtvätt och finansiering av terrorism. Omfattningen av kontrollerna bör i de flesta fall där risken bedöms som låg, t.ex. avseende pensionsförsäkringar, kunna begränsas till att inhämta information från kunden (prop. 2016/17:173 s. 265) eller kontrollera uppgiften mot registret över verkliga huvudmän.

7.1.6 Åtgärder för att kontrollera person i politiskt utsatt ställning

Många av de produkter och tjänster som livförsäkringsföretagen tillhandahåller bedöms som utgångspunkt utgöra låg risk för penningtvätt och finansiering av terrorism. Omfattningen av kontrollerna bör i de flesta fall där risken bedöms som låg, t.ex. avseende pensionsförsäkringar, kunna begränsas till att enbart inhämta information från kunden (prop. 2016/17:173 s. 265) alternativt att göra en slagning mot en s.k. PEP-lista.

I de fall där risken bedöms vara högre eller om försäkringstagaren eller dess verkliga huvudman konstaterats vara PEP eller familjemedlem/känd medarbetare till en PEP, kan det vara motiverat att vidta ytterligare åtgärder för att hantera den förhöjda risken.

7.2 Affärsförbindelsens syfte och art

Affärsförbindelsens syfte torde avseende många försäkringsprodukter, t.ex. riskförsäkringar och pensionsförsäkringar, vara förhållandevis tydligt och kunna baseras på ett antagande utifrån produktens väldefinierade och avgränsade användningsområde. Syftet med att teckna en försäkring är generellt sett att täcka en dödsfallsrisk eller att initiera ett långsiktigt sparande, med eller utan efterlevandeskydd.

När det gäller affärsförbindelsens art bör försäkringsföretaget fråga kunden om vilka aktiviteter och transaktioner som kan komma att vidtas inom ramen för affärsförbindelsen. Informationen ska ligga till grund för försäkringstagarens riskprofil samt för bedömning av förväntade aktiviteter och transaktioner. För vissa försäkringsprodukter, t.ex. riskförsäkringar, är produkten uppbyggd på ett sådant sätt att kundens förväntade aktiviteter och transaktioner i förhållande till produkten är förutbestämda, eftersom det är försäkringsföretaget som bestämmer premierna och när dessa ska inbetalas. I dessa fall är det inte nödvändigt för försäkringsföretaget att inhämta uppgift om affärsförbindelsens art. Det är också så att vissa försäkringsformer, t.ex. pensionsförsäkring, där förenklade åtgärder för kundkännedom kan tillämpas, har en likartad struktur. Detta torde kunna innebära en reducerad

omfattning på informationsinhämtande vad gäller arten.

Vid en överlåtelse kan det även vara relevant för försäkringsföretaget att förstå bakgrunden till överlåtelsen samt korrelationen mellan överlåtaren och förvärvaren. För t.ex. kapitalförsäkringar där det finns en legal möjlighet att fritt överlåta försäkringen, skulle den i praktiken kunna överlåtas till en förvärvare till synes utan naturlig koppling till överlåtaren.

7.3 Uppföljning av affärsförbindelser

Försäkringsföretaget ska löpande och vid behov följa upp en pågående affärsförbindelse i syfte att säkerställa att kännedomen om försäkringstagaren hålls aktuell och är tillräcklig för att hantera den bedömda risk som förknippas med kunden. Den löpande uppföljningen görs också för att upptäcka avvikande transaktioner och aktiviteter (t.ex. frekventa återköp) för att förhindra att försäkringstagaren utnyttjar försäkringsföretaget för penningtvätt eller finansiering av terrorism.

Hur frekvent den löpande uppföljningen bör vara styrs av kundens riskprofil och företagets allmänna riskbedömning. Eftersom många försäkringsprodukter innebär låg risk bör uppföljningen kunna ske med längre intervaller.

9 Åtgärder utförda av utomstående (anknutna och fristående försäkringsförmedlare)

En särskild situation för försäkringsföretagen är det frekventa anlitaandet av anknutna och fristående försäkringsförmedlare för distribution av försäkringsföretagens produkter (förmedlad affär). Vid försäkringsförmedling är det normalt försäkringsförmedlaren som träffar kunden och fungerar som en mellanhand mellan försäkringsföretaget och kunden. Fristående försäkringsförmedlare har förmedlingstillstånd utfärdat av Finansinspektionen och har ett eget ansvar att följa penningtvättsregelverket.

Det finns i princip tre olika sätt att vidta kundkännedsåtgärder vid en förmedlad affär:

- 1) Försäkringsförmedlaren hämtar in de uppgifter som försäkringsföretaget begär (oftast via blanketter som försäkringsföretaget tillhandahåller och som ska fyllas i av kunden). Uppgifterna lämnas vidare till försäkringsföretaget som själv utför åtgärder för kundkännedom.
- 2) Försäkringsförmedlaren utför kundkännedsåtgärder och försäkringsföretaget tillämpar den s.k. förlitanderegeln i 3 kap. 21 § penningtvättslagen.
- 3) Försäkringsförmedlaren utför kundkännedsåtgärder för försäkringsföretagets räkning enligt bestämmelsen om utkontraktering i 3 kap. 24 § penningtvättslagen.

Försäkringsföretaget bör för förmedlaren klargöra vilket av sätten ovan som gäller inom samarbetet mellan försäkringsföretaget och försäkringsförmedlaren eller vad som gäller vid respektive försäkringsavtal som försäkringsförmedlaren medverkar till

10.2.1 Åtgärder för att inhämta information avseende förmånstagare

Identifiering och kontroll av förmånstagare

Utöver åtgärder för att uppnå kundkännedom avseende försäkringstagare, åligger det försäkringsföretaget att identifiera förmånstagaren, d.v.s. efterfråga dennes namn. Detta ska ske senast före första utbetalningen av försäkringsersättning (3 kap. 26 § penningtvättslagen).

Identiteten ska även kontrolleras, vilket ska ske genom identitetshandlingar eller registerutdrag eller genom andra uppgifter och handlingar från en oberoende och tillförlitlig källa (prop. 2016/17:173 s. 282). Exempel på registerutdrag kan vara utdrag ur folkbokföringen (t.ex. från Spar eller InfoTorg)

I penningtvättssammanhang är identifiering och kontroll av identiteten på distans en omständighet som kan innebära högre risk för penningtvätt och finansiering av terrorism. I de fall identifiering och kontroll av förmånstagare sker på distans, bedöms det dock att distansfaktorn, efter en sammanvägd bedömning av såväl förmånstagarens roll som mottagare av försäkringsersättning som de försäkringsprodukter som förekommer, sällan utgör skäl för att vidta några ytterligare åtgärder.

I de fall det behövs ska hänsyn tas även till den risk som kan förknippas med *kundrelationen* för att avgöra omfattningen av åtgärderna och kontrollerna avseende förmånstagare. Faktorer som kan föranleda ytterligare åtgärder och kontroller är exempelvis de fall då försäkringstagaren är bosatt i ett högriskland eller är en PEP. Emellertid torde produkter som utbetalas vid dödsfall till sin utformning vara mindre attraktiva för penningtvätt eller finansiering av terrorism, vilket kan göra att man i dessa fall kan ifrågasätta kundrelationens påverkan på förmånstagarens risk.

När det är nödvändigt för att avgöra risken, beaktas även omständigheter hänförliga till förmånstagaren, vilka exempelvis kan vara det land dit utbetalningen av försäkringsbeloppet ska ske och om förmånstagaren är en PEP. Ytterligare kontroller av förmånstagaren kan vara att kontrollera relationen mellan försäkringstagaren och förmånstagaren (prop. 2016/17:173 s. 281). Om försäkringstagaren är en PEP bör även, beroende på vilken risk som finns i försäkringen, förmånstagaren kontrolleras mer ingående. Det kan t.ex. i sådana fall uppstå misstanke om att den formelle försäkringstagaren och förmånstagaren i praktiken är samma person.

Identifiering av verklig huvudman

Utöver åtgärder för att identifiera förmånstagaren, ska försäkringsföretaget vidta åtgärder för att identifiera eventuella verkliga huvudmän till förmånstagaren. Detta gäller alltid i de fall förmånstagaren är en juridisk person.

Bedömningen är att åtgärderna för att finna en eventuell verklig huvudman i regel kan begränsas till kontroll mot registret för verkliga huvudmän. Denna kontroll motsvarar den ofta låga risk som försäkringsföretagen bedömer att förmånstagare har i sin roll som mottagare av försäkringsersättning. Bedömer försäkringsföretaget att risken är förhöjd, eller har det svårigheter att förstå den verkliga huvudmannens samröre med förmånstagaren, kan detta föranleda ytterligare kontroller såsom djupare frågor till förmånstagaren kring ägar- och kontrollstruktur i syfte att förstå t.ex. en komplicerad ägarstruktur

Hur omfattande åtgärder och kontroller som ska vidtas bestäms av den risk som kan förknippas med kundrelationen. Det är alltså kundens risknivå, som har bestämts inom ramen för riskklassificeringen

av kunden, som är utgångspunkten för åtgärderna. Om försäkringsföretaget bedömer att det krävs i det enskilda fallet, ska hänsyn också tas till den risk som kan förknippas med förmånstagaren. Det innebär exempelvis sådant som det land dit utbetalningen av försäkringsbeloppet ska ske och om förmånstagaren är en PEP.

Fortlöpande uppföljning

Som utgångspunkt har en verksamhetsutövare inte en affärsförbindelse med en förmånstagare, vilket innebär att det inte krävs någon fortlöpande uppföljning (jfr 3 kap. 13 § penningtvättslagen och prop. 2016/17:173 s. 249). I praktiken kan det dock föreligga en viss varaktighet i relationen mellan försäkringsföretaget och förmånstagaren i de fall en utbetalning av försäkringsersättning ska ske över tid och inte enbart som en engångsutbetalning.

Mot bakgrund av den särställda relation som ett försäkringsföretag har med en förmånstagare i den meningen att det enbart är fråga om utbetalning av försäkringsersättning, sker inte någon löpande övervakning och bedömning av transaktioner i enlighet med 3 kap. 13 § och 4 kap. 1 § penningtvättslagen.

I de fall en förmånstagare bedöms innebära hög risk för penningtvätt eller finansiering av terrorism vidtar försäkringsföretaget fortlöpande uppföljning då utbetalning av försäkringsersättning sker över tid. Hög risk kan bl.a. hänföras till de fall då förmånstagaren är PEP, bosatt i ett högriskland, utbetalning från försäkringen ska ske till ett högriskland eller *kundrelationen* i sig indikerar en hög risk.

10.2.2 Åtgärder för att kontrollera person i politiskt utsatt ställning

Mot bakgrund av att risken för penningtvätt och finansiering av terrorism som utgångspunkt bedöms som låg vad avser förmånstagare i sin egenskap av mottagare av försäkringsersättning och dess eventuella verkliga huvudman, görs bedömningen att t.ex. screening gentemot PEP-lista är en tillräcklig åtgärd för att hantera den låga risken.

I de fall en förmånstagare eller dennes verkliga huvudman konstaterats vara PEP eller familjemedlem är känd medarbetare till en sådan person, kan det vara motiverat att vidta ytterligare åtgärder för att hantera den eventuellt förhöjda risk som den politiskt utsatta ställningen innebär. Dessa åtgärder kan t.ex. innefatta kompletterande frågor till förmånstagaren.

I övrigt tas hänsyn till den risk som kan förknippas med *kundrelationen* för att avgöra omfattningen av åtgärderna och kontrollerna avseende förmånstagare. När så är nödvändigt för att avgöra risken, beaktas även omständigheter hänförliga till förmånstagaren (prop. 2016/17:173 s. 281).